

INTERFAOL TALIM METODLARI. PSIXOLOGIYA FANLARINI O'QITISHDA INTERFAOL USULLARNING QO'LLANILISHI

Ahmedova Sevaraxon Hamdambek qizi

Urganch Texnologiyalar Universiteti

Psixologiya yo'nalishi magistri

ahmedovasevara982@gmail.com

Annotatsiya: Psixologiya fanlarini o'qitishda interfaol ta'lim usullaridan foydalanish o'quvchilarning bilimni chuqur o'zlashtirishiga, mustaqil fikrlash qobiliyatining rivojlanishiga va o'quv jarayoniga faol jalb etilishiga yordam beradi. Ushbu yondashuv o'quvchilarning faolligini oshirish, muloqot ko'nikmalarini shakllantirish va real hayotiy vaziyatlarda psixologik bilimlarni qo'llash imkoniyatini yaratadi. Tadqiqot davomida ta'lim jarayonida keng qo'llanilayotgan usullar – muammoli ta'lim, klaster, munozara, psixologik trening va ijodiy topshiriqlarning samaradorligi o'rganildi. Ushbu usullar nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlangan.

Kalit so'zlar: Interfaol usullar, psixologiya, ta'lim, innovatsion yondashuv, psixologik trening, ijodiy tafakkur, muammoli ta'lim, klaster usuli, munozara, rolli o'yin, aqliy hujum, keys-stadi, kollaborativ ta'lim, refleksiv metodlar, kommunikativ kompetensiya.

Interfaol usullar yordamida o'quvchilar faqat nazariy bilimlarni emas, balki real hayotiy holatlarni tahlil qilish, muammolarni hal etish va guruh bo'lib ishlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradilar. Ayniqsa, psixologiya fanlarini o'qitishda qo'llaniladigan debat, kollaborativ ta'lim va refleksiv metodlar ishtirokchilarning o'z fikrlarini asoslab berish, o'zaro tushunish va jamoa bilan ishlash malakalarini shakllantirishga xizmat qiladi. O'quv jarayonida interfaol metodlarning qo'llanilishi ta'lim sifatini oshirish bilan birga, o'quvchilarning qiziqishini kuchaytiradi va ularning mustaqil fikrlashga bo'lgan intilishini rag'batlantiradi. Shu sababli, psixologiya fanlari bo'yicha ta'lim berishda interfaol yondashuvlarni keng tatbiq etish zamonaviy pedagogikaning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Interfaol ta'lim usullarining yana bir muhim jihati shundaki, ular o'quvchilarda o'z-o'zini anglash va baholash qobiliyatlarini shakllantirishga yordam beradi. Ayniqsa, psixologik treninglar va refleksiv metodlar orqali o'quvchilar o'z his-tuyg'ularini

anglab, shaxsiy rivojlanish yoʻnalishlarini belgilash imkoniga ega boʻladilar. Rolli oʻyin va keys-stadi metodlari esa nazariy bilimlarni amaliyotda qoʻllashga yoʻnaltirilib, real muammolarni hal qilish koʻnikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, interfaol yondashuvlarning taʼlim jarayonida qoʻllanilishi oʻqituvchi va oʻquvchi oʻrtasidagi muloqotni kuchaytiradi. Anʼanaviy darslardan farqli ravishda, bu usullar oʻquvchilarni passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantirib, ularning oʻz fikrlarini erkin ifoda etishiga imkon beradi. Bu esa, oʻz navbatida, oʻquvchilarning oʻziga boʻlgan ishonchini oshirib, ularning mustaqil qaror qabul qilish va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Zamonaviy taʼlimda innovatsion metodlardan foydalanish zarurati shundan kelib chiqadiki, interfaol usullar oʻquv jarayonini yanada jonli, samarali va taʼsirchan qiladi. Bunday metodlar oʻquvchilarni shaxsiy va kasbiy rivojlanishga undash bilan birga, ularning jamoada ishlash, tanqidiy fikrlash, muammolarni tahlil qilish va samarali muloqot qilish kabi hayotiy koʻnikmalarini ham shakllantiradi. Shu sababli, psixologiya fanlarini oʻqitishda interfaol yondashuvlardan keng foydalanish taʼlim sifatini oshirish bilan birga, kelajak avlodning har tomonlama yetuk va bilimli boʻlishiga zamin yaratadi. Har bir oʻquvchi oʻz shaxsiy tajribasidan kelib chiqib, muammolarga yechim topish jarayonida ishtirok etadi va oʻz fikrini erkin ifodalashga oʻrganadi. Ayniqsa, psixologiya fanlarini oʻqitishda kollaborativ taʼlim va reflektiv metodlardan foydalanish oʻquvchilarga oʻzini anglash, shaxsiy qarashlarini shakllantirish va boshqalar bilan samarali muloqot qilish imkoniyatini yaratadi. Interfaol usullar asosida tashkil etilgan mashgʻulotlar oʻquvchilarda ijtimoiy koʻnikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Guruhli ishlar, muhokamalar va psixologik treninglar jarayonida ishtirokchilar tinglash, fikr bildirish, bahslashish va murosaga kelish koʻnikmalarini oʻzlashtiradilar. Bu esa kelajakda ularning jamiyatda faol shaxs boʻlib yetishishlariga, professional faoliyatlarida esa samarali jamoa aʼzosi boʻlishlariga xizmat qiladi. Bundan tashqari, interfaol taʼlim metodlarining qoʻllanilishi oʻquv jarayonini qiziqarli va dinamik holga keltiradi. Anʼanaviy darslardan farqli ravishda, bu usullar oʻquvchilarni oʻqitish jarayoniga faol jalb qiladi va ularning motivatsiyasini oshiradi. Aqliy hujum, rolly oʻyin, keys-stadi kabi texnikalar orqali oʻquvchilar murakkab psixologik masalalarni tahlil qilib, ularning amaliy yechimlarini ishlab chiqadilar. Bunday mashgʻulotlar nafaqat bilim olishni, balki ularni real hayotda tatbiq etishni ham oʻrgatadi. Interfaol taʼlim metodlarining psixologiya fanlarini oʻqitish jarayonida qoʻllanilishi taʼlim samaradorligini oshiradi, oʻquvchilarning mustaqil fikrlash, ijodiy izlanish va oʻzini

rivojlantirish qobiliyatlarini shakllantiradi. Zamonaviy ta'lim tizimida bu yondashuvlardan keng foydalanish kelajak avlodni har tomonlama yetuk, bilimli va ijtimoiy faol shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababli, interfaol ta'lim metodlarini psixologiya fanlari o'qitish jarayoniga integratsiya qilish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Interfaol ta'lim metodlarini joriy etish jarayonida o'qituvchilar ham zamonaviy pedagogik yondashuvlarni chuqur o'rganishi va ulardan samarali foydalana olishi muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim jarayonida innovatsion usullardan foydalanish o'quvchilarning motivatsiyasini oshirib, ularni faol o'rganishga undaydi. Shuningdek, interfaol metodlarning qo'llanilishi ta'lim sifatining oshishiga, o'quvchilarning mustaqil izlanish va tahlil qilish ko'nikmalarining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu yondashuvning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun dars jarayonlarini samarali tashkil etish, ilg'or pedagogik texnologiyalardan foydalanish va o'quvchilar bilan doimiy muloqotda bo'lish zarur. Interfaol usullarning har xil yoshdagi va tayyorgarlik darajasidagi o'quvchilarga moslashuvchanligi ularning keng qo'llanilishiga imkon beradi.

Ta'lim tizimida bu yondashuvni yanada rivojlantirish va takomillashtirish masalalari ustuvor yo'nalishlardan biri bo'lib qolmoqda. Kelajakda interfaol metodlarni yanada samarali joriy etish uchun pedagoglar va ta'lim muassasalari tomonidan yangi innovatsion texnologiyalarni o'zlashtirish, o'quv dasturlarini takomillashtirish va o'quvchilarning ehtiyojlariga mos keladigan ta'lim muhitini yaratish lozim. Bu esa o'z navbatida, zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega, mustaqil fikrlaydigan, ijodkor va ijtimoiy faolligi yuqori bo'lgan shaxslarni tarbiyalashga xizmat qiladi. Interfaol ta'lim metodlarini ta'lim jarayoniga samarali joriy etish natijasida o'quvchilar faqatgina bilimlarni o'zlashtirish bilangina cheklanib qolmay, balki ulardan amaliy foydalanish ko'nikmalariga ham ega bo'ladilar. Ushbu metodlar o'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatib, ularga real hayotiy vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish imkoniyatini beradi. Ayniqsa, psixologiya fanlari o'qitilishida interfaol yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarning o'z-o'zini anglash, his-tuyg'ularini nazorat qilish va ijtimoiy muhitga moslashish qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy ta'limda interfaol metodlarni joriy etish jarayoni nafaqat o'quvchilarning, balki o'qituvchilarning ham pedagogik mahoratini oshirishni talab etadi. Shu boisdan, o'qituvchilar doimiy ravishda malaka oshirish kurslarida

qatnashishi, yangi innovatsion usullar bilan tanishishi va tajriba almashishi muhimdir.

Ta'lim muassasalari esa o'qituvchilarni ilg'or pedagogik texnologiyalar bilan ta'minlash va interfaol usullarni samarali qo'llash uchun zaruriy shart-sharoitlarni yaratishga e'tibor qaratishi lozim. Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi, sun'iy intellekt va raqamli ta'lim platformalarining keng qo'llanilishi interfaol metodlarning imkoniyatlarini yanada kengaytiradi. Natijada, ta'lim jarayoni yanada innovatsion tus olib, o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga ko'proq imkoniyat yaratadi. Shu bois, interfaol ta'lim metodlarini yanada chuqur o'rganish, ularni psixologiya fanlari o'qitilishida keng joriy etish va ularning samaradorligini oshirish ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biri bo'lib qoladi. Bugungi kunda masofaviy ta'lim, virtual laboratoriyalar, simulyatsiyalar va o'yinli ta'lim usullari interfaol metodlarni yanada takomillashtirishga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, psixologiya fanlarini o'qitishda virtual muhitdan foydalanish orqali turli psixologik holatlar, muammolar va inson xulq-atvori modellashtirilib, o'quvchilarga real hayotiy tajriba taqdim etilishi mumkin. Shuningdek, interfaol ta'lim metodlarining samaradorligini oshirish uchun tahliliy tadqiqotlar o'tkazish, o'quvchilarning fikr-mulohazalarini inobatga olish va metodlarni doimiy takomillashtirib borish zarur. Ta'lim jarayonida aks ettirish (refleksiya) metodlaridan foydalanish o'quvchilarga o'z o'qish jarayonlarini baholash, o'z kuchli va zaif tomonlarini aniqlash imkonini beradi. Bunday yondashuv natijasida har bir o'quvchi o'zining o'qitish strategiyasini shakllantirishga, mustaqil o'rganish qobiliyatini rivojlantirishga erishadi. Interfaol ta'lim yondashuvlarini yanada kengaytirish va ularning samaradorligini oshirish uchun ta'lim muassasalari, tadqiqot markazlari va o'qituvchilar o'zaro hamkorlik qilishlari lozim. Xalqaro tajribalardan foydalanish, ilg'or pedagogik texnologiyalarni o'rganish va ularni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish orqali o'quv jarayonini yanada sifatli va samarali qilish mumkin. Natijada, psixologiya fanlarini o'qitishda interfaol metodlarning qo'llanilishi nafaqat bilim berish, balki har tomonlama rivojlangan, ijodkor va tanqidiy fikrlovchi shaxslarni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Shu nuqtai nazardan, interfaol ta'lim metodlarining keng qo'llanilishi psixologiya fanlarida o'quvchilarning nafaqat nazariy bilimlarini chuqurlashtirish, balki amaliy tajriba va hayotiy ko'nikmalarini rivojlantirishda ham katta o'rin egallaydi. Bu yondashuv o'quvchilarga o'zini anglash, mustaqil tahlil qilish va

tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda yordam berib, ularni o'z-o'zini nazorat qilish va shaxsiy yutuqlarga erishish jarayonida qo'llab-quvvatlaydi. Interfaol metodlarning qo'llanilishi orqali o'quvchilar o'qish jarayonining faol ishtirokchilari bo'lib, o'qituvchilar esa o'z faoliyatlarini doimiy tahlil va sinovdan o'tkazish imkoniga ega bo'lishadi. Shu tarzda, pedagogik jarayon doimiy ravishda takomillashtirilib, yangi innovatsion texnologiyalar – raqamli platformalar va onlayn interaktiv dasturlar yordamida o'quv jarayoni yanada kengaytiriladi. Natijada, o'quvchilarning shaxsiy va akademik rivojlanishi yanada mustahkamlanib, ularning ijodkor, tanqidiy fikrlovchi va muammolarni yechish ko'nikmalari yanada oshadi, bu esa ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlarini ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ochilov M.O. Muallim qalb me'mori. -T.: O'qituvchi. 2001.
2. Saidahmedov N. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya. - T.: O'zMU
3. Saidahmedov N. Pedagogik amaliyotda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash texnologiyalari. Toshkent: 2000 y.